บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการบริหารจัดการแรงงานสตรีนอกระบบในเขตจังหวัดเชียงใหม่ เป็นการศึกษาถึงปัญหาแรงงานนอกระบบของสตรี ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่ต้องรีบเร่งแก้ไข ตลอดจนศึกษาถึงศักยภาพของแรงงานนอกระบบ การดำเนินการของภาครัฐในการให้การดูแลคุ้มครอง และสนับสนุนการทำงานของกลุ่มดังกล่าว ว่าได้ดำเนินการไปแล้วอย่างไร สามารถแก้ไขปัญหาได้หรือไม่ ในอนาคตจะมีมาตรการและแนวทางการแก้ไขต่อไปอย่างไร เนื่องจากแรงงานนอกระบบนั้น นับได้ว่าเป็นแรงงานส่วนหนึ่งที่สามารถสร้างงานได้อย่างมาก โดยเฉพาะในส่วนภูมิภาค ซึ่งอาจสามารถผลักดันให้สภาพเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้นได้ ตามที่รัฐมุ่งหวังไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 แต่ปรากฏว่า ในปัจจุบันหน่วยงานของรัฐที่เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมการรับงานไปทำที่บ้าน ก็ยังไม่มีการทำงานที่เป็นระบบ ไม่มีการประสานงานกัน ทำให้ผู้ที่รับงานไปทำที่บ้านขาดประสิทธิภาพและโอกาสต่าง ๆ อีกทั้งยังไม่มีมาตรการในการควบคุมและคุ้มครองแรงงาน แก่ผู้ที่รับงานไปทำที่บ้าน รวมทั้งในเรื่องรายได้ ค่าจ้าง สุขภาพอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน

ในการศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง 1) ศักยภาพ ทักษะฝีมือและความพึงพอใจในขีดความสามารถในการผลิตของแรงงานนอกระบบ 2) เพื่อวิเคราะห์ถึงสภาพการจ้างงาน สภาพการทำงาน ค่าตอบแทน สวัสดิการ ตลอดจนสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ที่แรงงานสตรีนอกระบบไดรับจากการจ้างงาน 3) เพื่อวิเคราะห์ถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหา กรณีที่ไม่ได้รับความคุ้มครองในด้านค่าจ้าง สวัสดิการ ตลอดจนสิทธิประโยชน์ในการจ้างงาน 4) เพื่อวิเคราะห์ถึงมาตรการและแนวทางของรัฐ ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับแรงงานนอกระบบ ซึ่งผู้ศึกษาได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบของสตรี โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจาก แรงงานสตรีนอกระบบ ในเขตอำเภอแม่ริม อำเภอหางดง และอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ และสัมภาษณ์ผู้ว่าจ้าง เจ้าหน้าที่ของภาครัฐตลอดจนองค์กรพัฒนาเอกชนที่ได้ให้ความช่วยเหลือต่อแรงงานนอกระบบในปัจจุบัน ผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้สรุปข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้หญิงที่เป็นแรงงานนอกระบบและรับงานมาทำที่บ้านในเขตจังหวัดเชียงใหม่ อำเภอหางดง อำเภอฮอด และอำเภอแม่ริม จำนวน 220 ชุด และจากการสัมภาษณ์ ผู้ว่าจ้าง จำนวน 15 ชุด และเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน จำนวน 10 ชุด ดังนี้

5.1.1. ข้อมูลส่วนบุคคลของแรงงานสตรีนอกระบบ

แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยผู้ใหญ่ และเป็นผู้ที่สมรสแล้ว จึงเป็นผู้ที่ต้องมีภาระในการรับผิดชอบต่อครอบครัวสูง แรงงานนอกระบบเกือบทั้งหมดเป็นผู้ที่ต้องรับภาระในการเลี้ยงดูบุตรจึงต้องรับงานมาทำที่บ้าน มีการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาทต่อเดือน แต่ก็มีบ้านเป็นของตนเองถึงร้อยละ 98.0 และส่วนใหญ่ก็มีที่ดินเป็นของตนเองด้วย ในเรื่องการจ้างงานและการรับงานไปทำที่บ้านของแรงงานสตรีนอกระบบจะใช้วิธีการตกลงด้วยวาจาทำให้การว่าจ้างระหว่างแรงงานนอกระบบกับผู้ว่าจ้าง เป็นการปฏิบัติโดยที่ไม่มีข้อผูกมัดที่มีผลตามกฎหมาย ใด ๆ ทั้งสิ้น การรับงานของแรงงานนอกระบบ ส่วนใหญ่จะมีการรับงานแบบอิสระ แต่ในบางพื้นที่มีการจัดตั้งกลุ่มสตรีขึ้นเพื่อเป็นการเสริมสร้างอาชีพในกลุ่มต่าง ๆ หรือหมู่บ้าน ต่าง ๆ ในเรื่องค่าจ้าง แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่มีความสามารถในการต่อรองค่าจ้าง แต่หากมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มอาจจะทำให้การต่อรองค่าจ้างหรือค่าแรงดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ในเรื่องสวัสดิการต่าง ๆ แรงงานนอกระบบไม่ได้รับสวัสดิการใด ๆ จากผู้ว่าจ้างเลย อาทิเช่น ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และแรงงานสตรีนอกระบบยังมีความต้องการในการเข้ารับการฝึกอบรมจากกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อต้องการให้งานของตนมีคุณภาพมากกว่าในปัจจุบันให้เป็นที่ต้องการของตลาดในเรื่องรายได้ส่วนใหญ่มีรายได้จากการรับงานไปทำที่บ้านระหว่าง 50 – 150 บาทต่อวัน ซึ่งแรงงานนอกระบบยังไม่พอใจในค่าตอบแทนที่ได้รับจากการรับงานเท่าที่ควร และมีความต้องการรายได้ซึ่งสูงกว่ารายได้ที่ได้รับในปัจจุบันสำหรับการให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐและหน่วยงานต่าง ๆ พบว่า แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ ยังไม่ได้รับความช่วยเหลือ หรือดูแลจากหน่วยงานใด ๆ เท่าที่ควร และมีความต้องการที่จะให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาช่วยเหลือในเรื่องการให้การฝึกอบรมด้านทักษะฝีมือแรงงาน การหาตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้า การให้กู้ยืมเงินเพื่อการลงทุน และยังต้องการให้ผลักดันการออกกฎหมายคุ้มครองแรงงานนอกระบบเพื่อสร้างความเป็นธรรมเพิ่มมากขึ้น

5.1.2 ในด้านศักยภาพ ทักษะฝีมือ ความพึงพอใจในขีดความสามารถในการผลิตของแรงงานสตรีนอกระบบ พบว่า

ในส่วนของแรงงานส่วนใหญ่มีถึงร้อยละ 92.7 มีความพึงพอใจกับฝีมือในการทำงานของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับนายจ้างส่วนใหญ่ที่มีความพอใจในฝีมือของแรงงานนอกระบบเนื่องจากแรงงานนอกระบบมักมีความชำนาญงานค่อนข้างมาก ซึ่งตรงข้ามกับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐและผู้ให้สัมภาษณ์จากองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีความคิดเห็นว่า แรงงานนอกระบบยังไม่มีทักษะฝีมือเพียงพอจึงควรมีการฝึกอบรมงานเฉพาะด้านหรือฝึกอบรมชิ้นงานที่ผู้ว่าจ้างนำมาให้ผลิตเพื่อให้แรงงานมีความชำนาญงานมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าแรงงานสตรีนอกระบบจะมีความพึงพอใจต่อผลงานของตนเองแต่ส่วนใหญ่ก็มีความต้องการได้รับการฝึกอบรมในการผลิตชิ้นงาน และต้องการเข้ารับการฝึกอบรมจาก กรมพัฒนาฝีมือแรงงานอีกด้วย

5.1.3 ด้านสภาพการทำงาน สภาพการจ้างงาน ค่าตอบแทน ตลอดจนสิทธิ-ประโยชน์อื่น ๆ ที่แรงงานสตรีนอกระบบได้รับจากการจ้างงานนั้น พบว่า ลักษณะการจ้างงานของแรงงานสตรีนอกระบบจะเป็นการจ้างด้วยวาจา(ร้อยละ86.8)ที่ว่าจ้างเป็นสัญญาโดยมีลายลักษณ์อักษรนั้นมีเพียงร้อยละ 10.9 เท่านั้น และประเภทงานที่จ้างเป็นงานทอผ้า เย็บผ้า จักสาน ถักผ้า ปักผ้า ในอัตราที่ใกล้เคียงกัน(ดูตารางที่ 4.19) ปริมาณงานที่ทำร้อยละ 54.5 จะทำน้อยกว่า 100 ชิ้น ต่อเดือน ที่ทำ 101 - 300 ชิ้น และ 301-400 ชิ้น ต่อเดือนมีร้อยละ 16.4 และ 18.2 ตามลำดับและประมาณ 59.5 จะมีงานทำสม่ำเสมอ สถานที่ทำงาน ร้อยละ 75.0 ทำที่บ้าน และร้อยละ 59.1 รับงานแบบอิสระมีร้อยละ 40.0 ที่รับงานแบบกลุ่ม

งานที่ทำส่วนใหญ่ไม่มีผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายของผู้ใช้แรงงาน โดยแรงงานส่วนใหญ่ทำงานไม่เกิน 8 ชั่วโมงต่อวัน สำหรับค่าตอบแทน ในการทำงาน แรงงานสตรีที่รับงานไปทำที่บ้านส่วนใหญ่จะมีรายได้ในช่วง 50 - 100 บาท และ 100 - 150 บาท ร้อยละ 32.7 และ 30.9 ตามลำดับ นอกจากรายได้จากค่าจ้างแล้ว แรงงานร้อยละ 89 .1 ไม่ได้รับสวัสดิการใด ๆ จากนายจ้างเลยซึ่งแรงงานส่วนใหญ่ยังต้องการได้รับสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่น ๆ จากผู้ว่าจ้างและหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐและเมื่อเกิดความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นจากการทำงานแรงงานนอกระบบจะต้องเป็นผู้จ่ายค่าจ้างเองโดยไม่ได้รับความช่วยเหลือใด ๆ จากผู้ว่าจ้างเลยแต่เมื่อมีโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ก็ได้รับค่ารักษาพยาบาลตามโครงการนี้

ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ใช้แรงงานในบางส่วนไม่สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ว่าจ้าง เช่น ในเรื่องค่าจ้างผู้ว่าจ้างมีความคิดเห็นว่าแรงงานพอใจในค่าจ้างที่ได้รับแล้วเพราะการจ่ายค่าจ้างเป็นไปตามชิ้นงานโดยมีการตกลงราคากันก่อนจะว่าจ้าง

5.1.4 แนวทางในการแก้ไขปัญหา กรณีที่ไม่ได้รับความคุ้มครอง ค่าจ้าง สวัสดิการ ตลอดจนสิทธิประโยชน์ในการจ้างงาน

ในส่วนของผู้ใช้แรงงานนอกระบบนั้น พบว่า มีถึงร้อยละ 91.8 ที่มีความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐโดยความช่วยเหลือที่แรงงานนอกระบบมีความต้องการได้แก่ การฝึกอบรมวิชาชีพ การหาแหล่งเงินทุน หาตลาดเพื่อรองรับสินค้าและให้รัฐผลักดันให้มีการออกกฎหมายคุ้มครองแรงงานนอกระบบเพื่อความเป็นธรรม

แต่ในส่วนของผู้ว่าจ้างกลับมีความเห็นว่า ถ้าภาครัฐออกกฎหมายคุ้มครองแรงงานนอกระบบให้เหมือนกับแรงงานในระบบแล้วจะมีผลกระทบต่อธุรกิจอย่างมาก เพราะทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น เพราะสาเหตุที่มีการจ้างแรงงานนอกระบบนั้น ก็คือ ต้องการลดต้นทุนการผลิตสำหรับฝ่ายเจ้าหน้าที่ภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน นั้น มีความเห็นว่าแรงงานสตรีนอกระบบยังไม่ได้รับการดูแลจากภาครัฐเท่าที่ควร นายจ้างยังเอารัดเอาเปรียบแรงงานนอกระบบ ทั้งในด้านค่าจ้าง สวัสดิการและสิทธิประโยชน์ด้านอื่น ๆ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ภาครัฐพยายามแก้ไขก็คือดอยเป็นผู้ประสานกับผู้ว่าจ้างและดูแลเรื่องค่าจ้างหามาตรการในการป้องกันเรื่องสุขภาพ รวมทั้งพยายามหาแหล่งงานที่ไม่เอารัดเอาเปรียบแรงงานให้

แนวทางแก้ไขปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ต้องพยายามผลักดันให้มีการออกกฎหมายคุ้มครองแรงงานนอกระบบให้ได้รับการคุ้มครองการจ้างงานในด้านต่าง ๆ ให้เท่าเทียมกับแรงงานในระบบ ไม่ว่าจะเป็นค่าจ้างและหลักประกันความมั่นคงทางสังคม

5.1.5. สำหรับมาตราการและแนวทางของรัฐในการแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้นกับแรงงานนอกระบบนั้น

การให้ความช่วยเหลือและดูแลแรงงานนอกระบบ ถือเป็นนโยบายของรัฐที่ได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้ และสร้างอำนาจการต่อรองให้ผู้ใช้แรงงานนอกระบบในเรื่องค่าจ้าง สวัสดิการตลอดจนสิทธิประโยชน์อื่น ๆ

แต่ในทางปฏิบัติ พบว่าแรงงานนอกสตรีนอกระบบ ยังไม่ได้รับความคุ้มครองดูแลจากภาครัฐเท่าที่ควร อาจเป็นเพราะภาครัฐยังขาดความจริงใจในการดำเนินการโดยเฉพาะการผลักดันให้มีการออกกฎหมายแรงงานนอกระบบ

สำหรับความคิดเห็นของผู้ว่าจ้างนั้นเห็นว่าหน่วยงานที่ควรให้การช่วยเหลือแรงงานนอกระบบได้แก่ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมสวัสดิการคุ้มครองแรงงาน กรมส่งเสรมการส่งออ ก ศูนย์การออกแบบผลิตภัณฑ์ กระทรวงพาณิชย์ เครือข่ายสตรี และมูลนิธิต่าง ๆ

5.1.6. การทดสอบสมมติฐาน

1. จากสมมติฐานข้อที่ 1 ซึ่งตั้งไว้ว่า แรงงานนอกระบบยังถูกนายจ้างเอารัดเอาเปรียบในด้านค่าตอบแทน ได้สรุปจากผลการศึกษาจากการสอบถามแรงงานนอกระบบตามตารางที่ 4.19 และ4.24 ถึง 4.28 การสัมภาษณ์ผู้ว่าจ้าง จากคำถามข้อที่ 4 และการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐ จากคำถามข้อที่ 3 ข้อที่ 4 และ ข้อที่ 9 พบว่านายจ้างยังเอารัดเอาเปรียบแรงงานนอกระบบ โดยยังจ่ายค่าจ้างที่ไม่เป็นธรรม และไม่มีสวัสดิการใด ๆ แก่แรงงานนอกระบบเลย

2. จากสมมติฐานข้อที่ 2 ซึ่งตั้งไว้ว่า แรงงานนอกระบบยังไม่ได้รับการดูแล และคุ้มครองในด้านสิทธิประโยชน์จากภาครัฐเท่าที่ควร ได้สรุปจากผลการศึกษาตามตารางที่ 4.29 ถึง 4.31 การสัมภาษณ์ผู้ว่าจ้าง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ สรุปได้ว่า แรงงานนอกระบบยังไม่ได้รับการดูแลคุ้มครองจากภาครัฐเท่าที่ควร

3. การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 ซึ่งตั้งไว้ว่า ผู้ว่าจ้างยังไม่พอใจในทักษะฝีมือของแรงงานนอกระบบ ได้สรุปจากการสัมภาษณ์นายจ้างซึ่งแสดงถึงความพึงพอใจในฝีมือในการผลิตชิ้นงานของแรงงานนอกระบบนั้น พบว่ายังมีบางส่วนที่ไม่พอใจในฝีมือของแรงงานนอกระบบเท่าที่ควร และจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ ซึ่งส่วนใหญ่ได้แสดงความคิดเห็นว่า แรงงานสตรีนอกระบบ ยังไม่มีทักษะฝีมือที่เพียงพอ จึงสรุปได้ว่านายจ้างยังไม่พอใจในทักษะฝีมือของแรงงานนอกระบบเป็นจริงในบางส่วน

4. การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 4 แรงงานนอกระบบที่มีการจัดตั้งกลุ่มหรือการรวมกลุ่มข้อมูลที่ได้ถึงแม้ว่าจะยังไม่แสดงความชัดเจนว่าการตั้งกลุ่มจะมีแนวโน้มที่จะทำการต่อรองได้มากกว่าผู้ที่รับงานอิสระ ดังข้อมูลปรากฏตามตารางที่ 33 แต่ข้อมูลในตารางที่ 4.16 แสดงให้เห็นชัดเจนว่าแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ (68.2 %) มีความรู้สึกว่าเขาสามารถต่อรองนายจ้างได้ ดังนั้น แม้ว่า จากการทดสอบความสัมพันธ์ทางสถิติ จะไม่มีความสัมพันธ์

กัน แต่หากพิจารณาจากการสัมภาษณ์ผู้ว่าจ้าง และเจ้าหน้าที่ภาครัฐแล้ว น่าจะสรุป ได้ว่า แรงงานนอกระบบที่มีการจัดตั้งกลุ่มหรือการรวมกลุ่มแนวโน้มที่จะทำการต่อรองได้มากกว่าผู้ที่รับงานอิสระ

5.2. อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการทำงาน และสภาพการจ้างงานของแรงงานสตรีนอกระบบจะเห็นได้ว่า แรงงานนอกระบบของไทยยังไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกันตามกฎหมายเหมือนกับแรงงานในระบบ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องค่าจ้าง สวัสดิการ สุขภาพ ความปลอดภัยในการทำงานหรือเรื่องค่าตอบแทน และความมั่นคงทางสังคมก็ตาม ทั้งที่รัฐบาลไทยได้มีการกำหนดแนวนโยบายการพัฒนาและส่งเสริมแรงงานในสาขาเศรษฐกิจไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฯ ฉบับที่ 6 ฉบับที่ 7 และ 8 มาโดยตลอดก็ตาม โดยแนวทางในการคุ้มครองแรงงานนอกระบบ ที่กำหนดไว้ส่วนใหญ่จะยึดหลักการตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาฉบับที่ 117 ว่าด้วยการรับงานไปทำที่บ้าน ค.ศ.1996 และข้อแนะฉบับที่ 184 เป็นส่วนใหญ่อาทิเช่น การกำหนดให้มีคณะกรรมการระดับชาติ เป็นผู้กำหนดแผนงานและมาตราการหลักในการคุ้มครองแรงงานนอกระบบ การกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาดูแลและรับผิดชอบแรงงานนอกระบบทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค การเข้าไปตรวจสอบสภาพการรับงานไปทำที่บ้าน การจัดทำทะเบียนนายจ้าง ทะเบียนคนกลาง และทะเบียนผู้รับงานไปทำที่บ้าน การส่งเสริมให้กลุ่มแรงงานนอกระบบรวมกลุ่มกันจัดตั้งองค์กรและร่วมมือเจรจาต่อรองกับนายจ้างด้วยการไม่ส่งงานมาให้ทำตลอดจนการจัดการคุ้มครองการประกันสังคมต่าง ๆ ไว้มากมาย แต่ในทางปฏิบัติแล้วการบริหารจัดการแรงงานสตรีนอกระบบยังไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเลยเพราะจากผลการศึกษา พบว่า แรงงานสตรีนอกระบบได้รับความช่วยเหลือ คุ้มครองจากภาครัฐน้อยมาก เจ้าหน้าที่และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องยังขาดความจริงจังในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้ความคุ้มครองดูแลแรงงานนอกระบบให้ได้รับความเป็นธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพยายามผลักดันให้รัฐออกกฎหมายคุ้มครองแรงงานนอกระบบ เหมือนกับแรงงานในระบบ

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการที่แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับความเป็นธรรม ในด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการจากนายจ้างหรือผู้ประกอบการ ส่วนหนึ่งเกิดจากการที่ภาครัฐขาดการเอาใจใส่ดูแลแรงงานนอกระบบ ซึ่งในปัจจุบันยังมิได้มีการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองแรงงานนอกระบบแต่อย่างใด ซึ่งทำให้แรงงานเสียสิทธิประโยชน์ที่พึงมีพึงได้ ดังนั้นการที่จะช่วยเหลือให้แรงงานนอกระบบสามารถช่วยเหลือตนเองและครอบครัวได้ และเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม และการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ ซึ่งในการแก้ไขปัญหาซึ่งเป็นปัญหาที่จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนนั้น ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะควรแก้ปัญหาในระดับนโยบาย ซึ่งควรมีความชัดเจนและมีความจริงใจในการออกกฎหมายให้ความคุ้มครองดูแลแรงงานนอกระบบ อาทิเช่น

1. ให้การคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของคนทำงาน โดยแรงงานนอกระบบควรได้รับการคุ้มครองเกี่ยวกับมาตรฐานด้านค่าแรง เช่น ค่าตอบแทนที่เป็นธรรม โดยคำนึงถึงลักษณะและสภาพของงานเป็นสำคัญ โดยเทียบเคียงกับอัตราค่าจ้างในระบบ การคุ้มครองสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานโดยจัดตั้งกองทุนประกันสุขภาพของผู้รับงานไปทำที่บ้าน

2. ส่งเสริมและพัฒนากลุ่มแรงงานนอกระบบ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาอาชีพ ตลอดจนสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการทำงานและคุณภาพชีวิตควบคู่กันไป

3. ควรมีส่วนร่วมของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรับงานไปทำที่บ้าน เช่น ภาคธุรกิจอุตสาหกรรม กลุ่มคนทำงานในชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการ ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิทั้งในส่วนกลางและท้องถิ่นตลอดจนส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

4. ให้การคุ้มครองสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงาน โดยกำหนดประเภทของงานที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัยของผู้รับงานไปทำที่บ้าน

5. ให้มีจดทะเบียนกลุ่มผู้รับงานไปทำที่บ้าน เพื่อประโยชน์ทั้งในด้านการทำงาน